

גליון מס' 191

שבת פרשת בהעלותך תשפ"ה

ומשה

שיחות, דרשות ומאמרים למגידי שיעור ולכל דורש ברבים
לאורו ולזכרו של מרן קדוש ישראל ותפארתו שר התורה זיע"א

ערוך מתוך שיעורי לב ארי - ב"ב

עניין של חינוך

"כי לי כל בכור בבני ישראל" (ח, יז)

הרב מפוניבז' נשא פעם דרשה בפדיון הבן שבה שימש ככהן, ושאל, מה הנוסח שבו פונה הכהן לאבי הילד במאי בעית טפי, לתן לי את בנך בכורך, או לפדותו בחמשה סלעים? וכי מישהו מעלה על דעתו שהאב לא ירצה בבנו? אלא, יש בשאלה משמעות עמוקה ומוסר לאב, במאי בעית טפי - מהי מטרתך העקרית בחיים? האם הבנים, המשך הדורות ומורשה להנחיל, או שמא חמשת הסלעים, הכסף והחמריות? וזו שאלה נוקבת שהכהן הפודה מציג בפני מי שעתה הפך לאב לראשונה בחייו, כחלק מהכשרתו לקראת התפקיד הגדול, לחנך את בנו לתורה וליראת שמים.. בראשית ימיו של רבי יעקב קמנצקי בארצות הברית, כיהן ברבנות טורונטו, שיהודיה באותם ימים היו פשוטים ותמימים. יום אחד הוזמן לפדיון הבן, ובפניו הוצג מר סגל, אבי אמו של התינוק. לשמע השם (סג"ל - סגן לכהנים, לרמז להיותו משבט לוי) התעניין רבי יעקב אם הוא לוי, וכשנענה בחיוב, אמר, אם כך, אין צורך בפדיון, שכן אם הילד בת לוי, ובכדי שלא לאכזב את המוזמנים אמר, בהגעת התינוק לגיל חדש, הוא הופך לבר קיימא, וזו סיבה מספקת לחגוג... אלא שהאב המאוכזב טען כלפי רבי יעקב, כי אין זה. הוגן לקפח את בנו מפדיון הבן, בעוד יתר אחיו הגדולים זכו לכך... והתברר כי התינוק גם לא היה בכור...

בברכת שבת שלום

מערכת לב ארי

פנינים משלחן מלכים

"ויאמר ה' אל משה היד ה' תקצר" (יא, כג)

מרן הגר"א מוילנא זי"ע היה עורך גלות. כאשר שב מגלותו סיפר לבני ביתו את הסיפור דלהלן. באחת העיירות הוא התאכסן בבית יהודי ירא ה'. באחד הלילות הוא שומע את בעלת הבית שואלת את בעל הבית בקול רם, האם אתה יודעי כי מחר ממש התאריך לשלם לפרץ, ואם לא, הוא זורק אותנו לבור חלילה, הפחד והחרדה נשמעו בקולה. אמר לה בעל הבית בשלוה: מה את דואגת, הקדוש ברוך ישלח את הכסף. עם שחר לפני שבעל הבית יצא לבית הכנסת, קולה של בעלת הבית רעד: תנסה בבית הכנסת להשיג כסף, אהה אלוקים אנו בסכנה, היום, היום אחרון. מה את דואגת, היד ה' תקצר? ! כאשר שב מבית הכנסת: נו, נו, הבאת משהו? 'היד ה' תקצר?', בינתיים תגישי ארוחת בוקר, אמר בשלוה. מה, אתה מסוגל להכניס אוכל לפה?! תמחה אשתו. בסיום אכילת פת שחרית בירך ברכת המזון בכוונה "תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו" פלאי פלאים. נעמד ליד פתח הבית, לבש את המעיל, וחבש את כובעו. שאלה האשה - להיכן אתה הולך? את עצמך אמרת שהיום צריך לשלם לפרץ, אז מה את שואלת... הפטיר לעברה. אבל אין לך כסף, הוסיפה לשאול. הקדוש ברוך הוא ישלח - ענה. מבחיל - הוא הולך לשלם לפרץ בכיסים ריקים - הגר"א ראה שהאיש כל כך בטוח באלוקי השמים והארץ, הוא היה משוכנע שאכן יתרחש לו נס, וביקש לראות במו עיניו כיצד יפול דבר. הגר"א מיהר לצאת בעקבותיו. בעל הבית ירא ה', פסע לעבר בית הפרץ בעיירה הסמוכה, ממש לא היה מובן למה ומדוע הולך, מה שברור כי הוא הלך בשלוה מאין כמות, והגר"א בעקבותיו. בעומדו לפני פתח בית הפרץ אמר לו המשרת: אם אתה מבקש להכנס, עליך להמתין, כי לפני שעה קלה נכנס פריץ מאחד הכפרים הסמוכים, הוא משוחח עם הפרץ בעל הבית. היהודי התישב על אבן סמוכה, והמתין. כאשר יצא הפרץ, התרומם היהודי להכנס פנימה, עצר אותו הפרץ היוצא: רגע! המתן, רגע, אני מבקש לדבר איתך כמה מילים: אני מעוניין לקנות מהפרץ בעל הבית, שדה מסוים, הפרץ דרש ממני מחיר יקר, אני נקבתי בסכום זול, בתקוה שהוא יתפרש עימי על מחיר ביניים, אך הוא התעקש על הסכום היקר. לא התפשרנו. אני, זקוק לשדה גם במחיר יקר, אך אין זה מכבודי להכנס שוב ולהביע הסכמה מוחלטת למחיר שלו. אבקש ממך, יהודון, שתכנס אתה לרכוש את השדה כביכול, בשביל עצמך, אני סמוך ובטוח בך שתעביר לי אח"כ את השדה, תהיה מתוודך נאמן, אני אשלם לך גם דמי תיווך... היהודי עשה כבקשתו. נכנס. קנה. ניהל עימו בחכמה דברים קצרים של משא ומתן - רכש את השדה במחיר מלא, יצא וקיבל דמי תיווך - בדיוק בסכום שאותו חייב לפרץ. נכנס שנית, שילם ויצא. שב לביתו, והגר"א בעקבותיו. הנה לא נותרו כמעט סיפורים מימי גלות הגר"א, אבל עובדה זו היא מהמועטות מעשה שהיה. (להגיד)

לע"נ הבחור אריה ז"ל בן דוד וזהבה הי"ו

מערכת שיעורי לב ארי - שיעורים שבועיים לאור הפרשה מפי הרב אריה יוסף שליט"א

מעשה שהיה...

הילולא דצדיקייא

הילולת רבנו מרן

ראש הישיבה

הרב נסים

טולידאנו

זצ"ל זיע"א

(יב' סיון תשע"ב)

מרן הגאון הרב נסים טולדנו זצ"ל נולד בחנוכה ה'תרצ"ב במקנס שבמרקו. לאביו: ר' יוסף. ולאִימו: מרת מזל טוב (בת מרן הגאון ר' רפאל ברוך טולדנו, אב"ד מקנס שבמרקו). כבר - בילדותו ניכרו בו מידות מופלאות: התמדתו העצומה, מידת החסד וכבוד הזולת. בגיל תשע התייתם מאִימו ועבר לגור בבית סבו, הגאון ר' רפאל ברוך טולדנו, שם עלה ונתעלה. כשהיה כבן 12 שנים נשלח ללמוד בישיבת 'תורת אמת' בלונדון, שם התקרב לרבו רבי יצחק צבי (זיידל) סמיאטיצקי. יגע בתורה הקדושה בימים ובלילות. שמו יצא כאחד ממצויני הישיבה למרות גילו הצעיר. כעבור שנתיים עבר לישיבת גייטסהד שבאנגליה. שם המשיך לשקוד על תלמודו. בשנת ה'תשי"ב עלה לארץ לבדו ונכנס ללמוד בישיבת פוניבז'. במשך כשלוש שנים עד לנישואיו ישב ויגע בתורה ללא הפסקה. למרות גילו הצעיר היה מבכירי הישיבה בגאונותו ובשקידתו בתורה ובכל הנהגותיו והליכותיו בקודש ונודע כעילוי. קלט במהירות את שפת האידש. לאחר נישואיו למד כתשע שנים בכולל פוניבז'. נודע בבקאות עצומה בש"ס, בבבלי ובירושלמי, ראשונים ואחרונים. בתקופה זו פעל רבות בקרב העולים ממרקו. בשנת ה'תשכ"ב יסד את ישיבת 'שארית יוסף' בביהמ"ד לדרמן בבני ברק עבור תלמידים - מעדות המזרח. בשנת ה'תשכ"ה הישיבה נפתחה בבאר יעקב. במשך כשנה וחצי נסע מדי יום בשלושה אוטובוסים לכל כיוון מביתו בבני ברק לישיבה בבאר יעקב. לאחר מכן עבר עם רעייתו וחמשת ילדיו לגור קרוב לישיבה. עמד בראשות הישיבה במשך 47 שנים. הרביץ תורה ויראה לאלפים. העמיד תלמידים רבים בהם רבנים וראשי ישיבות בולטים. תמיד הגיע לשיעור לפני הזמן, והמתין לבחורים ולא להיפך. ענותן מופלא. בשנות ה' 90 התמנה - כחבר מועצת גדולי התורה של דגל התורה. היה ממקימי ומכווני דרכו של ארגון מרביצי תורה, שמאגד אברכים ותלמידי ישיבות ספרדים עם גישת לימוד ליטאית. נפטר ב'י"ב סיוון - ה'תשע"ב. רבנו חי ופעל כ- 81 שנים. רבנו נטמן למחרת בבית הקברות של נציבי ישיבת פוניבז', קרוב לקבר סבו הגאון הרב רפאל ברוך זצ"ל.

ת.נ.צ.ב.ה. וזכותו תגן עלינו אמן!

'עיניו וליבו עליהם' \ ספור על רבנו מרן ראש הישיבה הרב נסים טולידאנו זצ"ל זיע"א

תלמיד של רבינו סיפר: "היה זה ביום שישי, כאשר הרב ניסה לפתוח סתימה במערכת הביוב של הישיבה. כמובן, הרב היה יכול להזמין בעל מקצוע, אבל כדרכו חס על ממון הישיבה הרבה יותר מכספו שלו. היינו המומים לראות את הרב בתוך הביוב, כשהוא מוציא מגבת של אחד הבחורים שנפלה לתוך המים וגרמה למפגע, כשהוא לא מבין על מה המהומה".

הישיבה היתה בהתחלה ממוקמת בבני ברק. ב"ה מספר התלמידים גדל ולא היה מקום לכולם. כדי לפתור את הבעיה הרב מכר את הדירה שלו וגר בדירה שכורה. בכסף שקיבל החזיק את הישיבה. היתה תקופה שבה למדנו בבית הכנסת לדרמן בבני ברק. הגבאים התנו את הלימוד בכך שישטפו את בית הכנסת ויותירו אותו נקי. רבינו בכבודו ובעצמו היה שוטף את הישיבה.

תלמיד אחד של רבינו הגיע מבית שלא מקפיד בשמירת מצוות. רבינו היה משוחח איתו ארוכות שיחות חיזוק רבות, כדי לרומם את נפשו. מדי פעם בפעם אותנו בחור ביקש לעזוב את הישיבה, אבל רבינו תמיד נסך בו כוחות עידוד. הרב היה טס לחוץ לארץ פעם בשנה לאחר חג הפורים למשך חודש, כדי לאסוף כספים להחזקת הישיבה. לאחר שבועיים הבחור פנה למשגיח ואמר לו כי הוא מבקש לעזוב את הישיבה. הוא תירץ זאת בטענות שונות: הדרך לא מתאימה לו, המקום וכו' המשגיח ניסה לדבר איתו אבל הבחור התעקש לעזוב. הוא עלה לחדר, הניח את כל חפציו במזוודה אמר 'שלום' ויצא מהישיבה. הוא הלך בשביל של באר יעקב והנה הדוור עמד מולו, הביט בו ואמר שיש לו מכתב עבורו. התלמיד התפלא מאוד: "מי יכול לכתוב לי - מכתב?" להפתעתו הרבה המכתב היה מראש הישיבה. המכתב פתח במילים: "ידידי וחביבי היקר משה. אני חושב עליך כל הזמן. ליבי עליך, איך הלימוד?" וכיו"ב. הבחור התחיל לבכות. הרב נמצא בחוץ לארץ כדי לאסוף כסף למימון הישיבה ועדיין חושב עליו. דמעות צצו בעיניו. הוא חזר לישיבה. המכתב נסך בו כוחות עצומים להשקיע את עצמו בלימוד. כיום הוא רב גדול בירושלים.

סיפר תלמידו: לפני כארבעים שנה, חזרתי לארץ אחרי מספר שנים בחו"ל. אני ואשתי התלבטנו איפה לגור. חיפשנו בכמה מקומות בארץ, וחשבנו שלגור בבאר יעקב היא אחת האפשרויות. נקשו בדלת ביתו של ראש הישיבה כדי להתייעץ איתו בתור רב שמתגורר במקום. כשפתח לנו את הדלת, השאלה הראשונה שלו היתה: "האם אכלתם כבר ארוחת צהריים?". כשענינו בשלילה, הלך למטבח והכין לנו ארוחת צהריים. רק לאחר מכן התיישב איתנו כדי לייעץ לנו.

(מלוקט בשינוי לשון קלים מתוך 'פניני הצדיקים')

בשבח הענוה!

וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנִיו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה (יב, ג)

עניו - שפל וסבלן (רש"י)

ענוה וסבלנות צועדות בד בבד. כי העניו, למרות שהוא מכיר את מעלותיו - מבין הוא שלא מגיע לו על כך דבר. שהרי על חכמה, עשירות ושאר מעלות הניתנות מן השמים, ודאי שלא שייך להתגאות, וגם על מה שאדם רוכש בעצמו – הלא זו חובתו ומה שייך להרגיש שמגיע לו על זה דבר מה. ובמקביל לזה - ככל שאדם מרגיש שלא מגיע לו דבר, כך הוא יותר סבלן כלפי הזולת. הרי שהסבלנות היא הביטוי של מידת הענוה.

היה זה בבוקרו של יום י"ג בניסן, היום שבערבו בודקים את החמץ. בכל בתי ישראל שוררת תכונה רבתי לקראת החג המתקרב, הכל עסוקים וטרודים בנקיונות וקנייות אחרונות. מרן הגאון רבי ישראל גרוסמן זצוק"ל - ראש ישיבת פינסק קארלין, שהיה באותה עת בחור צעיר, נכנס לבית כנסת מקומי וביקש ללמוד בו. עד מהרה פנו אליו הגבאים, והסבירו כי בשעות אלה מנקים את בית הכנסת לקראת החג, והוא מתבקש לחפש בית כנסת אחר ללמוד בו. הבחור הצעיר יצא ופנה לבית כנסת אחר, אך עוד טרם כניסתו גילה כי נחל מים שוצף עיגולי קצף לבן יוצא משעריו - מה שאומר שגם בית כנסת זה בעיצומה של מלאכת הנקיון. לפיכך הבחור פונה גם ממנו, ובאין בית כנסת נוסף בקרבת מקום - הוא מביט אנה ואנה, לחפש מקום ללמוד בו. לפתע הוא מבחין בביתו של גדול הדור, מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל. 'ניחא', מהרהר הבחור, 'אעלה לביתו של הגאון בינתיים, ואשוחח עמו בדברי תורה!'. שש על ההזדמנות. הוא מגיע אל הבית, נוקש בדלת, ורבי איסר זלמן מקבל את פניו בברכה ובחיוך רחב, ומזמינו להיכנס. הבחור הצעיר נכנס, וכשנשאל לפרש בואו - הסביר כי בא לדבר בלימוד עם הגאון. "נפלא!" - שש הרב מלצר כמוצא שלל רב, ומיד שקעו השניים בדיון ער בסוגיות חג הפסח ובמצוותיו השונות. בזווית עינו הבחין הבחור כי על השולחן מונחת פרוסת לחם ולצידה כמה ממרחים וכוס קפה, אך הואיל והיו שקועים בדיון לימודי עיוני - לא שת לבו לכך שכנראה הגאון בעיצומה של ארוחת הבוקר... חולפת שעה, וגם יותר. שעת חצות היום הגיעה, ולפתע נכנסה הרבנית הביתה - שבה מקניות בשווקי העיר לקראת החג. עם כניסתה, הבחינה כי ארוחת הבוקר שהכינה מוכנה על השולחן וטרם נאכלה, ושאלה את בעלה הגדול לפרש הדבר. ורבי איסר זלמן, בענווה אופיינית, השיב בפשטות: "הלא נכנס לכאן בחור בן תורה, לשוחח עמי בלימוד. איך יכולתי להפסיק באמצע השיחה עמו?!...!". "והרי" - שבה הרבנית והקשתה - "היה ניתן לומר לבחור כי ימתין קמעא כמה דקות, עדי יסיים הרב את ארוחתו! הלא בטוחני כי הבחור היה מסכים לכך, להמתין כמה דקות כדי שהרב יסיים את הארוחה ותוכלו לשוחח בלימוד בנחת!" - אמרה הרבנית, כשהבחור מהנהן בראשו... "אכן כן", חייך רבי איסר זלמן, "וכי אני פרופסור נכבד שיש להמתין לו? הגיע הבחור, ביקש לדבר עמי בלימוד. מהיכן תהא לי התעוזה להורות לו להמתין?!...!".

סיפור זה שהובא בספר 'לב ישראל', סיפרו גיבור המעשה - הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל בעצמו, והוסיף: "האמת היא, שאיני סולח לעצמי על שבגללי התעכב רבי איסר זלמן מלאכול. לו הייתי יכול להשיב את הזמן לאחר - בוודאי שהייתי מקדיש תשומת לב כדי להבין שהרב אמור לאכול עכשיו, והייתי מציע מעצמי להמתין. ובכל זאת - הדבר היה כדאי: כי יותר מכל מה שלמדתי באותה שיחה עם הרב מלצר - למדתי ממנו מהי ענווה, מהי פשטות. כיצד גדול הדור, רבי איסר זלמן מלצר שכל עולם היהדות רועש ממנו, שספריו 'אבן האזל' הפכו לאבני יסוד, והוא מתחייך בפשטות ומגחך על הרעיון שמשהו יצטרך להמתין לו, ואפילו הוא בחור צעיר..."